

บทที่ 4

การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม

4.1 ความจำเป็นของการมีส่วนร่วม

จากวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 ได้มีผลต่อนโยบายของรัฐบาลในด้านการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นและการปฏิรูประบบราชการ ได้มีการกำหนดแผนขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นเหตุให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนระบบจากการจัดการชลประทานโดยรัฐ (กรมชลประทาน) เป็นการจัดการชลประทานโดยเกษตรกรมีส่วนร่วม (Participatory Irrigation Management : PIM)

4.1.1 ความหมาย

การจัดการชลประทานโดยเกษตรกรมีส่วนร่วมหรือ PIM โดยทั่วไป หมายถึง การจัดการชลประทานโดยให้เกษตรกรหรือผู้ใช้น้ำ รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต. และ อบจ.) ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของการให้บริการชลประทานได้มีส่วนร่วมกับส่วนราชการในการจัดการชลประทานระดับโครงการ ในด้านต่างๆ โดยเน้นที่การจัดการชลประทานโดยเกษตรกรมีส่วนร่วม หรือ PIM หลังการก่อสร้างหรือการส่งน้ำบำรุงรักษา เป็นสำคัญคือ

- การบริหารจัดการ
- การดำเนินงาน/กิจกรรม
- การก่อสร้าง ทั้งระยะก่อนการก่อสร้าง และระหว่างก่อสร้าง
- การส่งน้ำบำรุงรักษาหรือระยะหลังการก่อสร้าง

4.1.2 ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

สำหรับ PIM ในด้านการส่งน้ำบำรุงรักษาจะส่งผลดีต่อการบริหารจัดการน้ำดังนี้

1) ให้การส่งน้ำบำรุงรักษาโครงการเป็นไปตามแนวนโยบายของรัฐบาล นั่นคือเกษตรกรโดยกลุ่มผู้ใช้น้ำและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมกับส่วนราชการทั้งในการบริหารจัดการและการดำเนินงาน/กิจกรรมชลประทาน

- 2) เสริมสร้างให้เกษตรกรและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มีความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของโครงการชลประทานผ่านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการงานส่งน้ำบำรุงรักษาโครงการ
- 3) ทำให้การจัดสรรน้ำบำรุงรักษาโครงการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงขึ้น การจัดสรรน้ำทั่วถึง เป็นธรรมและประหยัด โดยเกษตรกรซึ่งเป็นผู้ใช้น้ำและผู้ได้รับประโยชน์ได้มีส่วนร่วมในการจัดสรรน้ำและบำรุงรักษาระบบชลประทาน
- 4) ส่งเสริมบทบาทและสร้างความเข้มแข็งแก่เกษตรกรและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4.2 วิธีการมีส่วนร่วม

4.2.1 การดำเนินการร่วมกันของเจ้าหน้าที่และองค์กรท้องถิ่น

กระบวนการ/ขั้นตอนการดำเนินงาน PIM เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถรับมอบงานและดำเนินงานได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และมีประสิทธิภาพมีประเด็นสำคัญที่ต้องดำเนินการดังนี้

1. **การทำความเข้าใจ PIM :** ด้วย PIM เป็นเรื่องใหม่และเป็นการเปลี่ยนแปลงสำคัญในการจัดการชลประทานของประเทศ ดังนั้นส่วนราชการ เกษตรกร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องทำความเข้าใจร่วมกันถึงความจำเป็นและประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น เพื่อให้เกิดการยอมรับความตระหนักและความยินดีในการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. **การทำข้อตกลงร่วมกันระหว่างเกษตรกรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และส่วนราชการในการบริหารจัดการโครงการชลประทาน :** เพื่อเป็นการยืนยันและแสดงถึงความมุ่งมั่นตั้งใจโดยเต็มใจ/สมัครใจในการเข้าร่วมการส่งน้ำบำรุงรักษาโครงการชลประทาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบส่งน้ำของโครงการชลประทานขนาดกลางและขนาดใหญ่ จึงควรมีการจัดทำข้อตกลงการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการส่งน้ำบำรุงรักษาโครงการ
3. **การพัฒนากลุ่มผู้ใช้น้ำให้เข้มแข็ง :** ด้วยเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย การเข้าร่วมหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโครงการจึงต้องดำเนินการผ่านองค์กรของเกษตรกรซึ่งในที่นี้คือ กลุ่มผู้ใช้น้ำหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การพัฒนากลุ่มผู้ใช้น้ำด้วยกระบวนการจัดตั้ง/การฟื้นฟูกลุ่มๆ การถ่ายทอดความรู้ด้านการบริหารจัดการโครงการ รวมทั้งการส่งน้ำและบำรุงรักษาจึงมีความจำเป็นและต้องเป็นไปอย่างมีขั้นตอน เพื่อการพัฒนากลุ่มผู้ใช้น้ำให้มีความเข้มแข็ง

4. การดำเนินงานโครงการชลประทานโดยเกษตรกรมีส่วนร่วม : สำหรับโครงการชลประทานขนาดเล็กการบริหารจัดการเป็นหน้าที่ของกลุ่มผู้ใช้น้ำหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกือบทั้งหมด โดยมีส่วนราชการเป็นผู้ให้คำแนะนำ สำหรับโครงการชลประทานขนาดกลางและขนาดใหญ่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับมอบงานเฉพาะคูส่งน้ำ/คลองซอย ดังนั้นเจ้าหน้าที่และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งเกษตรกรต้องมีความพร้อมที่จะร่วมกันในการบริหารจัดการและดำเนินงาน/กิจกรรมชลประทานด้านการส่งน้ำบำรุงรักษาให้เป็นไปตามแนวทางการจัดการชลประทาน โดยเกษตรกรมีส่วนร่วมหรือ PIM เพื่อให้การเกษตรกรรมมีส่วนร่วมทั้งด้านการบริหารจัดการส่งน้ำบำรุงรักษา และการดำเนินงาน/กิจกรรมการส่งน้ำบำรุงรักษาโครงการ โดยต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือการบริหารจัดการด้วย

5. การติดตามและประเมินผลการส่งน้ำและบำรุงรักษา : การติดตามและการประเมินผลเป็นขั้นตอนจำเป็นในการจัดการชลประทาน โดยเกษตรกรมีส่วนร่วม สำหรับการประเมินผลโครงการชลประทานที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับมอบงานทั้งหมดจะได้กล่าวถึงในบทที่ 4 นี้ ส่วนโครงการชลประทานขนาดกลางและขนาดใหญ่ ผลการดำเนินงานในแต่ละฤดูกาลส่งน้ำจะต้องได้รับการประเมินจากเจ้าหน้าที่กรมชลประทานในท้องถิ่น และถ่ายทอดไปสู่เกษตรกรและกลุ่มผู้ใช้น้ำ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทราบสถานการณ์การส่งน้ำและสามารถปรับปรุงการดำเนินงาน เพื่อเป็นแนวทางไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินงานหรือการจัดการชลประทานในฤดูกาลส่งน้ำต่อไป

4.2.2 บทบาทของเจ้าหน้าที่ชลประทานระดับจังหวัดและโครงการชลประทาน : การบริหารจัดการโครงการชลประทานขนาดกลางและขนาดใหญ่ เป็นการดำเนินงานร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาขนาดใหญ่ หรือโครงการชลประทานจังหวัด และเกษตรกรผ่านทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกลุ่มผู้ใช้น้ำ จึงจำเป็นที่เจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่โครงการชลประทานจะต้องดำเนินการใน 3 ส่วนคือ การเตรียมการ PIM การดำเนินการส่งน้ำและบำรุงรักษาให้เป็นไปตามแนวทาง PIM และการพัฒนากลุ่มผู้ใช้น้ำตาม PIM ดังนี้

(1) การเตรียมการ PIM

ก่อนเริ่มดำเนินการในการจัดการชลประทานโครงการด้านการส่งน้ำบำรุงรักษาให้เป็นไปตาม PIM สิ่งสำคัญที่ต้องดำเนินการเป็นประการแรก คือ การเตรียมการ PIM เพื่อให้ท้องถิ่นและเกษตรกร (ผู้มีส่วนร่วม) มีความพร้อมในการเข้ามีส่วนร่วม กิจกรรมสำคัญในส่วนการเตรียมการ PIM ได้แก่

- **การสร้างความเข้าใจ PIM กับผู้มีส่วนร่วม :** สำหรับการสร้างความเข้าใจ PIM ในส่วนนี้เป็นการสร้างความเข้าใจ PIM ในระดับพื้นที่โครงการชลประทานแก่ เกษตรกร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแม้ว่าจะเน้นในหลักการถึงเหตุผล ความจำเป็น และแนวทาง เพื่อเป็นการแนะนำให้รู้จัก PIM แต่การสร้างความเข้าใจ PIM ต่อเกษตรกร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนี้ มีวัตถุประสงค์ให้เข้ามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและดำเนินงาน/กิจกรรมโครงการฯกับ เจ้าหน้าที่ชลประทาน การสร้างความเข้าใจ PIM จึงต้องดำเนินการอย่างจริงจังผ่านกระบวนการเรียนรู้ โดยต้องสร้างให้ผู้มีส่วนร่วมตระหนัก ในความสำคัญ และมีความยินดีเข้ามีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจ/ความสมัครใจ

- **การจัดทำข้อตกลงการมีส่วนร่วมการจัดการชลประทานของเกษตรกร :** เมื่อเกษตรกรมีความเข้าใจตระหนักและต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการชลประทานของโครงการที่ตนเองได้รับประโยชน์และได้รับการส่งมอบแล้ว การดำเนินงาน PIM ในขั้นตอนต่อไป คือ การประชุมตัวแทน/ผู้นำเกษตรกรเพื่อจัดทำข้อตกลงการมีส่วนร่วมการจัดการชลประทานของเกษตรกรขึ้นเพื่อเป็นการยืนยันแสดงถึงความตั้งใจจริงของเกษตรกร และเป็นจุดเริ่มต้นของการเข้ามีส่วนร่วมทั้งการบริหารจัดการและดำเนินงาน/กิจกรรมชลประทานอย่างเป็นทางการและรูปธรรมต่อไป

- **การพัฒนากลุ่มผู้ใช้น้ำให้พร้อมและสามารถมีส่วนร่วมในการชลประทานระดับโครงการได้ตามเป้าหมาย :** การพัฒนากลุ่มผู้ใช้น้ำต้องเป็นไปโดยสอดคล้องกับเป้าหมายการมีส่วนร่วม หรือการรับผิดชอบด้านส่งน้ำบำรุงรักษา โดยดำเนินงานอย่างเป็นทางการและรูปธรรมได้แก่

- กลุ่มผู้ใช้น้ำระดับคุน้ำ/ท่อ/หมู่บ้าน
- กลุ่มผู้ใช้น้ำระดับคลองแยกซอย
- กลุ่มผู้ใช้น้ำระดับคลองซอย

- **การจัดเตรียมข้อมูลพื้นฐานโครงการ :** การจัดการชลประทานโดยเกษตรกรมีส่วนร่วมของโครงการชลประทานจะเป็นการดำเนินการอย่างมีระบบแบบแผน ที่สำคัญมีการติดตามประเมินผลเพื่อให้สามารถวัดหรือชี้ถึงผลที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจน ในส่วนนี้จึงต้องจัดเตรียมข้อมูลพื้นฐานโครงการ เพื่อให้เกิดความเข้าใจชัดเจนในโครงการและเพื่อเป็นข้อมูลตั้งต้น ในการวัดผลสำเร็จการดำเนินงานในระยะยาว

ข้อมูลพื้นฐานของโครงการ ประกอบด้วย

- ข้อมูลด้านระบบชลประทาน
- ข้อมูลด้านกลุ่มผู้ใช้น้ำ
- ข้อมูลด้านเศรษฐกิจสังคมและเกษตรชลประทาน

- **การจัดตั้งคณะกรรมการจัดการชลประทานโครงการ :** เพื่อให้เกษตรกรโดยกลุ่มผู้ใช้น้ำหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการโครงการชลประทาน การบริหารจัดการชลประทาน โครงการต่างๆจึงต้องปรับเปลี่ยนจากการบริหารจัดการโดยเจ้าหน้าที่ตามระบบราชการ เป็นการบริหารจัดการในรูปแบบคณะกรรมการร่วม ทั้งนี้โดยให้ตัวแทนของกลุ่มผู้ใช้น้ำตลอดจนตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อบต./อบจ.) และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องได้เข้าเป็นคณะกรรมการร่วมกับเจ้าหน้าที่ชลประทานในการบริหารจัดการชลประทานโครงการและกิจกรรมอย่างอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมเกษตรชลประทาน ทำให้การดำเนินงานเป็นแบบบูรณาการหลายด้านเข้าด้วยกัน

(2) **การดำเนินงานการส่งน้ำบำรุงรักษาและที่เกี่ยวข้องในแต่ละฤดูส่งน้ำ**

การดำเนินกิจกรรมการจัดการชลประทานด้านการส่งน้ำและบำรุงรักษาของในแต่ละฤดูส่งน้ำโครงการชลประทานต่างๆตามหลักการหรือตามแนวทาง PIM เป็นงานที่ต้องดำเนินการตลอดไป โดยมีกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติเป็นขั้นตอนชัดเจน เพื่อให้การส่งน้ำและบำรุงรักษาเป็นระบบ ที่สำคัญการส่งน้ำเป็นระบบหมุนเวียนตามพื้นที่เพาะปลูก และการบำรุงรักษาเป็นการบำรุงรักษาตามกำหนดเวลา สำหรับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรจะมีส่วนร่วมทั้งการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมการจัดการชลประทานของโครงการ โดยมีกิจกรรมสำคัญดังนี้

- **การส่งน้ำและบำรุงรักษา :** การส่งน้ำและบำรุงรักษาของโครงการจะเป็นการดำเนินงานร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่และเกษตรกรโดยผ่านกลุ่มฯ โดยหน้าที่ส่วนหนึ่งจะอยู่ในความรับผิดชอบของกลุ่มผู้ใช้น้ำ

- **งานบำรุงรักษา :** งานบำรุงรักษาระบบชลประทานสำหรับโครงการขนาดเล็กจะเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำหรับโครงการขนาดกลางและขนาดใหญ่ คุ่งน้ำและคลองซอยบางส่วนจะเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนที่เหลือจะเป็นหน้าที่ของกรมชลประทาน ซึ่งมักดำเนินการโดยวิธีจ้างเหมาโดยเน้นการจ้างเหมาให้กลุ่มผู้ใช้น้ำและท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนและเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและความเข้มแข็งของกลุ่มฯและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

● การติดตามและประเมินผล : การจัดการหรือการดำเนินงานด้านการส่งน้ำ และบำรุงรักษาของ โครงการ ในแต่ละฤดูควรทำการติดตามและประเมินผล การส่งน้ำ เพื่อชี้ถึงผลสำเร็จในการดำเนินงานส่งน้ำและบำรุงรักษา

กิจกรรมส่งน้ำบำรุงรักษาของโครงการชลประทานต่างๆในแต่ละฤดูตามแนวทาง PIM ข้างต้น มีกิจกรรมสำคัญที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการชลประทานขนาดกลางและขนาดใหญ่ ดังนี้

- 1) การกำหนดพื้นที่ส่งน้ำเบื้องต้น/เป้าหมาย ทั้งนี้ตามปริมาณน้ำต้นทุน โดยประสานงานกับกลุ่มผู้ใช้น้ำและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 2) การแจ้งความต้องการปลูกพืชของเกษตรกรแต่ละราย
- 3) การประชุมคณะกรรมการจัดการชลประทานโครงการ กำหนดพื้นที่ปฏิบัติการส่งน้ำและแผนงานบำรุงรักษา และอื่นๆ ร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่กับกลุ่มผู้ใช้น้ำและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 4) การบำรุงรักษาของกลุ่มผู้ใช้น้ำตามที่รับผิดชอบก่อนการรับน้ำ
- 5) การวางแผนการส่งน้ำเบื้องต้น
- 6) การประชุมคณะกรรมการจัดการชลประทานโครงการ กำหนดแผนการส่งน้ำ พร้อมแจ้งให้กลุ่มผู้ใช้น้ำทราบ
- 7) การส่งน้ำตามแผนส่งน้ำที่กำหนดตลอดฤดูร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่และกลุ่มผู้ใช้น้ำ รวมถึงการติดตามตรวจสอบการส่งน้ำและปรับแผนการส่งน้ำให้เหมาะสม
- 8) การบำรุงรักษาทั้งในส่วนที่กรมชลประทานและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบ
- 9) การแจ้งพื้นที่เพาะปลูกจริงและกิจกรรมกลุ่มผู้ใช้น้ำ
- 10) การสำรวจผลผลิตต่อไร่ ราคาและปัญหาความพอใจของสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ
- 11) การบันทึก/สรุปข้อมูลประเมินผลการดำเนินงานของโครงการ เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานในฤดูกาลต่อไป

(3) การพัฒนากลุ่มผู้ใช้น้ำตาม PIM

นอกจากการดำเนินงานส่งน้ำบำรุงรักษาในแต่ละฤดูตาม PIM ซึ่งต้องดำเนินการตลอดไปแล้ว กรมชลประทานยังต้องดำเนินการพัฒนาคุณภาพ (ก่อตั้งและสร้างความเข้มแข็ง) จากกลุ่มพื้นฐานระดับคูน้ำ/ท่อ/หมู่บ้านที่ได้ฟื้นฟู/ก่อตั้งขึ้น ในขั้นตอนการเตรียมการ PIM ให้เป็นกลุ่มผู้ใช้น้ำระดับที่สูงหรือใหญ่ขึ้น โดยสอดคล้องกับเป้าหมายการขยายการมีส่วนร่วมในระดับคลองซอย แต่ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามความพร้อมของกลุ่มผู้ใช้น้ำ ซึ่งเห็นหรือทราบได้จากผลของการประเมินผลการส่งน้ำ เช่น จำนวนกลุ่มผู้ใช้น้ำที่จัดสรรน้ำได้ตามเป้าหมาย และจำนวนกลุ่มผู้ใช้น้ำที่มีการบำรุงรักษาก่อนรับน้ำ เป็นต้น

กิจกรรมการพัฒนาคุณภาพผู้ใช้น้ำที่สำคัญ ได้แก่

- การสร้างความเข้มแข็งกลุ่มพื้นฐานระดับคูน้ำ/ท่อ/หมู่บ้านต่อจากที่ได้ดำเนินการในขั้นตอนการเตรียมการ PIM
- การก่อตั้งและสร้างความเข้มแข็งกลุ่มพื้นฐานระดับคลองแยกซอย
- การก่อตั้งและสร้างความเข้มแข็งกลุ่มพื้นฐานระดับคลองซอย

4.3 การมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ

การมีส่วนร่วมของผู้ใช้น้ำในการบริหาร โครงการชลประทานสามารถแบ่งออกได้ 2 ลักษณะ คือ การส่งน้ำและบำรุงรักษา และการบริหารจัดการ ซึ่งจะอธิบายรายละเอียดดังนี้

4.3.1 การส่งน้ำและบำรุงรักษา

ในอดีตก่อนที่จะมีการถ่ายโอนโครงการชลประทานให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกษตรกรและกลุ่มผู้ใช้น้ำก็รับผิดชอบในการจัดสรรน้ำและการบำรุงรักษาในระดับคูส่งน้ำเองอยู่แล้ว โดยบางแห่งก็สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่บางแห่งก็ยังขาดการดำเนินการที่ีร่วมกัน ปัจจุบันเมื่อมีการถ่ายโอนคูส่งน้ำทั้งหมด รวมทั้งคลองแยกซอยบางส่วนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มผู้ใช้น้ำจำเป็นต้องได้รับการเสริมสร้างความเข้มแข็งทั้งจากโครงการชลประทาน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้สามารถดำเนินการด้านการส่งน้ำและบำรุงรักษาในระดับคูส่งน้ำซึ่งเป็นภารกิจหลักของกลุ่มผู้ใช้น้ำทุกคูส่งน้ำ

นอกจากนี้ในการส่งน้ำระดับคลองแยกชอยกลุ่มผู้ใช้น้ำก็จำเป็นต้องเข้ามา มีบทบาท ทั้งในด้านการส่งน้ำและบำรุงรักษา โดยกลุ่มผู้ใช้น้ำต้องรวมตัวกันในแต่ละคลองแยกชอย และเลือกตัวแทนเพื่อทำหน้าที่ในด้านการส่งน้ำและการบำรุงรักษา ทั้งนี้ค่าใช้จ่ายส่วนหนึ่งอาจรวบรวมจากผู้ใช้น้ำ และส่วนหนึ่งมาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่าใช้จ่าย สำหรับการบำรุงรักษาคลองแยกชอย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเป็นผู้รับผิดชอบในส่วนนี้

4.3.2 การบริหารจัดการ

เมื่อกลุ่มผู้ใช้น้ำเข้ามาทำหน้าที่ในการส่งน้ำและบำรุงรักษามากขึ้น ก็ควรจะมีสิทธิ การตัดสินใจด้านนโยบายการบริหารจัดการในระดับคลองแยกชอย คลองชอย ตลอดจนระดับ โครงการ โดยการดำเนินงานผ่านตัวแทนซึ่งได้รับการคัดเลือกเป็นลำดับ คือตัวแทนผู้ส่งน้ำ ตัวแทนคลองแยกชอย ตัวแทนคลองชอย และตัวแทนระดับโครงการ

ทั้งนี้ตัวแทนผู้ใช้น้ำดังกล่าวควรมีบทบาทในด้านการกำหนดนโยบาย โดยต้อง ไม่ขัดกับนโยบายน้ำของชาติและของกลุ่มน้ำ ประเด็นที่สำคัญได้แก่ หลักเกณฑ์และวิธีการในการ จัดสรรน้ำ การดำเนินการภายใต้ภาวะวิกฤต การกำหนดกติกาและบทลงโทษด้านการใช้น้ำ เป็นต้น

4.4 การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้เกษตรกร

การเปิดโอกาสให้ผู้ใช้น้ำเข้ามามีส่วนร่วมทั้งในด้านการส่งน้ำและการบำรุงรักษา และ การบริหารจัดการน้ำ ถือเป็นก้าวสำคัญในการเพิ่มบทบาทของเกษตรกร ให้เข้ามามีบทบาท โดย ได้รับทั้งหน้าที่และสิทธิควบคู่กันไป ซึ่งจะทำให้ผู้ใช้น้ำและกลุ่มผู้ใช้น้ำมีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น สามารถวางแผนการบริหารจัดการน้ำให้เหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่น โดยการ ดำเนินการดังกล่าวต้องไม่ทำให้ผู้อื่นเสียประโยชน์ และยึดหลักการตามนโยบายน้ำของชาติคือมี ประสิทธิภาพ เป็นธรรม และมีความยั่งยืน

อนึ่งกลุ่มผู้ใช้น้ำควรได้รับการอบรมและถ่ายทอดความรู้ด้านการส่งน้ำและบำรุงรักษา การบริหารจัดการน้ำ และความเข้าใจเกี่ยวกับระบบส่งน้ำของโครงการ โดยควรเป็นหน้าที่ของ กรมชลประทานร่วมกับกรมทรัพยากรน้ำ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของกลุ่มผู้ใช้น้ำให้สามารถเข้า มามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ โครงการอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นการลดภาระหน่วยงาน ของรัฐ และเป็นการเพิ่มบทบาทของกลุ่มผู้ใช้น้ำและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มากขึ้น

4.5 ความต้องการบุคลากรในการบริหารโครงการชลประทาน

เมื่อได้รับการถ่ายโอนโครงการชลประทาน ซึ่งสามารถแยกออกได้ 2 ลักษณะคือการถ่ายโอนบางส่วน คือโครงการชลประทานขนาดกลางและขนาดใหญ่ และการถ่ายโอนทั้งหมดคือโครงการชลประทานขนาดเล็กและโครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเข้ามารับหน้าที่ในการบริหารจัดการโครงการส่วนที่รับโอน โดยควรมีเจ้าหน้าที่ 1 คนทำหน้าที่ทำงานแบบเต็มเวลา ในการบริหารจัดการระบบส่งน้ำและอาคารประกอบ เช่น คลองส่งน้ำ ประตูระบายปากคลอง และสถานีสูบน้ำ เป็นต้น โดยเจ้าหน้าที่จะต้องได้รับการอบรมอย่างพอเพียงในทุกด้านที่เกี่ยวข้องคือ หลักเกณฑ์การจัดสรรน้ำ การบริหารจัดการ และการบำรุงรักษา เป็นต้น

ในระยะแรกบทบาทในการบริหารโครงการชลประทาน จะอยู่กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหลัก เมื่อกลุ่มผู้ใช้น้ำมีความเข้มแข็งขึ้นก็จะสามารถโอนภารกิจบางส่วนให้กับกลุ่มผู้ใช้น้ำได้ ซึ่งจะทำให้การบริหารจัดการโครงการพัฒนาและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นดังกล่าวแล้วในหัวข้อ 4.4

4.6 องค์กรผู้ใช้น้ำในโครงการชลประทาน

องค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน หมายถึง กลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน สมาคมผู้ใช้น้ำชลประทาน และสหกรณ์ผู้ใช้น้ำชลประทาน ซึ่งเกิดจากการที่เกษตรกรผู้ใช้น้ำได้จัดตั้งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อการจัดการน้ำและบำรุงรักษาระบบชลประทาน

- **กลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน**

กลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน เป็นองค์กรผู้ใช้น้ำชลประทานที่มีสถานภาพไม่เป็นนิติบุคคล โครงสร้างขององค์กรฯ ประกอบด้วย หัวหน้า และสมาชิกผู้ใช้น้ำ อาจมีผู้ช่วย ตามความจำเป็น กลุ่มผู้ใช้น้ำมีความเหมาะสมในการดูแลพื้นที่ ต่ำกว่าระดับคลองซอย เช่นระดับคู/ท่อ

- **กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน**

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน เป็นองค์กรผู้ใช้น้ำชลประทานในระดับคลองหรือโครงการที่มีสถานภาพไม่เป็นนิติบุคคล โครงสร้างขององค์กรฯประกอบด้วยคณะกรรมการ ซึ่งเป็นตัวแทนของเกษตรกร

- **สมาคมผู้ใช้น้ำชลประทาน**

สมาคมผู้ใช้น้ำชลประทาน เป็นองค์กรผู้ใช้น้ำชลประทานในระดับคลอง หรือโครงการที่มีสถานภาพเป็นนิติบุคคล จดทะเบียนภายใต้กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 23 ว่าด้วย “สมาคม” โครงสร้างขององค์กรประกอบด้วยคณะกรรมการ ซึ่งเป็นตัวแทนของเกษตรกร

- **สหกรณ์ผู้ใช้น้ำชลประทาน**

สหกรณ์ผู้ใช้น้ำชลประทาน เป็นองค์กรผู้ใช้น้ำชลประทานในระดับคลอง หรือโครงการที่มีสถานภาพเป็นนิติบุคคล จดทะเบียนภายใต้พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2511 โครงสร้างขององค์กรประกอบด้วย คณะกรรมการซึ่งเป็นตัวแทนของเกษตรกร

4.6.1 กิจกรรมขององค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน

4.6.1.1 การบริหารการส่งน้ำและบำรุงรักษา

1. วางแผนจัดสรรน้ำประจำฤดูกาลส่งน้ำ ร่วมกับเจ้าหน้าที่ชลประทาน
2. สำรวจความต้องการใช้น้ำจากสมาชิกผู้ใช้น้ำ แล้วแจ้งให้เจ้าหน้าที่ชลประทาน
3. ประชุมใหญ่ผู้ใช้น้ำ แจ้งแผนการส่งน้ำประจำฤดู และผลการดำเนินงานกิจกรรม
4. ประชุมผู้ใช้น้ำรายคูน้ำ จัดรอบเวรการใช้น้ำภายในคูน้ำ
5. ดำเนินการให้ผู้ใช้น้ำทำการบำรุงรักษาคลองซอย คูน้ำ และอาคารชลประทาน ให้สามารถส่งน้ำได้สะดวก
6. ร่วมพิจารณาปรับปรุงสิ่งก่อสร้าง เพื่อให้การส่งน้ำในคลองซอย ,คูน้ำ และการระบายน้ำ เป็นไปโดยสะดวก

4.6.1.2 การบริหารองค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน

1. จัดทำระเบียบข้อบังคับ (ธรรมนูญองค์กร) ในการบริหารองค์กรผู้ใช้น้ำ
2. จัดทำสัญญากลุ่มผู้ใช้น้ำและดำเนินการให้มีการปฏิบัติตามสัญญาด้วยความเสมอภาค
3. จัดทำบัญชีรายชื่อสมาชิกผู้ใช้น้ำ

4. เลือกตั้งหัวหน้าคู หัวหน้าคลอง และคณะกรรมการ ตามวาระการดำรงตำแหน่ง
5. สร้างกองทุนเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายขององค์กรผู้ใช้น้ำในการบริหารจัดการน้ำและบำรุงรักษา
6. ประเมินผลงานขององค์กรผู้ใช้น้ำประจำฤดูกาลส่งน้ำและประจำปี
7. ประชาสัมพันธ์ข่าวสาร รายงานฐานะการเงินและผลงานให้สมาชิกทราบ

4.6.1.3 กิจกรรมด้านอื่นๆ

1. รักษาสิ่งแวดล้อม ไม่ให้เกิดมลพิษ คุณภาพธรรมชาติที่เป็นแหล่งต้นน้ำ
2. จัดทำกิจกรรมเพื่อสาธารณะประโยชน์ เช่น การทำความสะอาดสถานที่สำคัญที่ใช้ประโยชน์ในหมู่บ้านร่วมกัน และการขุดลอกคูคลองสาธารณะ เป็นต้น
3. ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเกษตรกรกรรมแก่สมาชิกขององค์กร
4. ดำเนินการให้สมาชิกขายผลผลิตให้ได้ในราคาที่เหมาะสม
5. จัดให้มีกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างความสามัคคีของผู้ใช้น้ำ เช่น การรักษาประเพณีที่ดั้งเดิมในท้องถิ่น การช่วยเหลือเอื้ออาทรแก่เพื่อนสมาชิก

4.6.2 หน้าที่ของคณะกรรมการและสมาชิกผู้ใช้น้ำชลประทาน

4.6.2.1 หน้าที่ของคณะกรรมการองค์กรผู้ใช้น้ำ

1. เป็นตัวแทนของสมาชิกผู้ใช้น้ำในการประสานงานกับส่วนราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. ร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของโครงการชลประทาน วางแผนการส่งน้ำในคลองและคูน้ำ ในแต่ละฤดูกาลเพาะปลูก
3. แนะนำและควบคุมสมาชิกให้ปฏิบัติตามแผนส่งน้ำ นำผู้ใช้น้ำมาดำเนินการดูแลบำรุงรักษา คลองซอยและคูน้ำ
4. รายงานปัญหาหรืออุปสรรคในการส่งน้ำและการดูแลบำรุงรักษาแก่เจ้าหน้าที่ของโครงการชลประทาน

5. ประสานงานระหว่างสมาชิก รวมทั้งตัดสินใจปัญหาหรือไกล่เกลี่ยกรณีพิพาทเรื่องการใช้น้ำ

6. จัดประชุมคณะกรรมการและสมาชิกผู้ใช้น้ำอย่างสม่ำเสมอ เพื่อรวมพลังความคิดในการปรับปรุงการใช้น้ำ และพัฒนาองค์กรผู้ใช้น้ำชลประทานให้ดียิ่งขึ้น เช่น

- จัดให้มีกฎระเบียบ ข้อปฏิบัติต่างๆ เพื่อบริหารองค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน

- เลือกตั้งคณะกรรมการ หัวหน้าคู เมื่อครบวาระการดำรงตำแหน่ง

- จัดประชุมใหญ่ ชี้แจงแผนการส่งน้ำและการบริหารองค์กร ฯลฯ

4.6.2.2 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการแต่ละตำแหน่ง

1. ประธาน

1. เป็นประธานในการประชุมคณะกรรมการฯ และสมาชิกผู้ใช้น้ำ เพื่อรวมพลังในการแก้ไขปัญหาต่างๆและพัฒนาการใช้น้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. ประสานงานระหว่างกรรมการด้านต่างๆและสมาชิกในกลุ่ม

3. ให้สมาชิกปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกาขององค์กรผู้ใช้น้ำ

4. เป็นตัวแทนขององค์กรผู้ใช้น้ำในการประสานงานกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

5. ดำเนินการให้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการบริหารจัดการน้ำ

2. รองประธาน

1. ทำงานตามที่ประธานมอบหมาย

2. ทำหน้าที่แทนประธานเมื่อประธานไม่อยู่

3. กรรมการด้านธุรการ

● เลขานุการ

1. ประชาสัมพันธ์ แจ้งข่าวสาร แก่คณะ-กรรมการฯและสมาชิกขององค์กรผู้ใช้น้ำ
2. จัดทำระเบียบวาระการประชุม และเชิญผู้เข้าร่วมประชุม
3. บันทึกการประชุม บันทึกกิจกรรมของกลุ่ม

● นายทะเบียน

1. จัดทำ เก็บรักษาทะเบียนสมาชิก เอกสารเกี่ยวกับการเป็นสมาชิก รวมถึงข้อมูลสำคัญต่างๆ

● ปฏิคม

1. จัดเตรียมความพร้อมของสถานที่ประชุม
2. ให้การต้อนรับ ดูแลสถานที่ตลอดจนทรัพย์สินและพัสดุ

● เหน้ญญิก

1. รับผิดชอบบัญชีการเงินของกลุ่ม

4. หัวหน้าคลอง/หัวหน้าเขต

1. วางแผนการส่งน้ำในคลองซอยโดยมีเจ้าหน้าที่ชลประทานเป็นที่ปรึกษา
2. ควบคุมการปิด-เปิด อาคารควบคุมน้ำให้เป็นไปตามข้อตกลง
3. ดูแลอาคารควบคุมบังคับน้ำไม่ให้ผู้ใดมาทำให้อาคารเสียหาย
4. ร่วมกันสร้างกฎระเบียบขององค์กรผู้ใช้น้ำฯและดำเนินการให้มีการปฏิบัติตามกฎระเบียบ
5. ดำเนินการเลือกตั้งหัวหน้าคู/ท่อ ที่ครบวาระการดำรงตำแหน่งหรือที่ว่างลง

5. หัวหน้าคูน้ำ (กลุ่มคู/ท่อ)

1. รวบรวมความต้องการใช้น้ำของผู้ใช้น้ำ ให้คณะกรรมการด้านจัดสรรน้ำและบำรุงรักษาที่ได้รับมอบหมาย

2. นำสมาชิกซ่อมแซม ปรับปรุง บำรุงรักษาคลองซอย คูน้ำและ
อาคารชลประทาน

3. จัดรอบเวรการใช้น้ำภายในคูน้ำ

4. ควบคุมการใช้น้ำให้เป็นไปตามกติกาการใช้น้ำ

(*กรณีไม่มีหัวหน้าคูน้ำ บทบาทหน้าที่ให้เป็นของกรรมการฯ ในข้อ 4.)

6. สมาชิกผู้ใช้น้ำ

1. ยอมรับและปฏิบัติตามมติข้อตกลงขององค์กรผู้ใช้น้ำ

2. เข้าร่วมประชุมทุกครั้งที่ได้รับการบอกกล่าวให้เข้าร่วมประชุม

3. ให้ความร่วมมือในการบำรุงรักษาคูน้ำและอาคารชลประทาน

ให้สามารถใช้งานได้คืออยู่เสมอ

4. ก่อนถึงฤดูกาลใช้น้ำต่อไป ต้องแจ้งจำนวนพื้นที่และชนิดของ
พืชที่จะปลูกต่อหัวหน้าคูหรือตามที่องค์กรผู้ใช้น้ำชลประทานจะแจ้งให้ทราบ

5. ใช้น้ำตามรอบเวรที่ได้กำหนดไว้โดยหัวหน้าคู

6. ดูแลการใช้น้ำไม่ให้เกิดการรั่วไหล และระมัดระวังไม่ให้เกิด

ความเสียหายแก่อาคารชลประทาน

7. ปฏิบัติตามกฎระเบียบและกติกาขององค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน

โดยเคร่งครัด

7. คณะที่ปรึกษาและให้การสนับสนุน

1. ให้คำปรึกษาการดำเนินกิจกรรมขององค์กรเกษตรกรผู้ใช้น้ำ

2. ให้การสนับสนุนด้านการเงิน การจัดระเบียบการใช้น้ำ วิชาการ

8. ผู้ตรวจสอบกิจกรรมขององค์กรผู้ใช้น้ำ

เป็นตัวแทนของสมาชิกองค์กรผู้ใช้น้ำ ซึ่งไม่มีตำแหน่งในชุด

คณะกรรมการบริหารขององค์กรผู้ใช้น้ำ มีหน้าที่ตรวจสอบการใช้จ่ายเงินขององค์กรว่าถูกต้องตาม
หลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงิน และรายงานให้ที่ประชุมใหญ่ทราบ

4.7 การจัดตั้งและบริหารกลุ่มผู้ใช้น้ำ

องค์ประกอบขององค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน ประกอบด้วย 5 ก.

สมาชิกกลุ่ม	ให้ความร่วมมือด้วยดี
กรรมการกลุ่ม	เป็นผู้นำในการพัฒนา
กิจกรรม	มีการดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสมาชิกอย่างต่อเนื่อง
กฎระเบียบ	มีความศักดิ์สิทธิ์ นำมาใช้กับสมาชิกอย่างเสมอภาค
กองทุน	มีเงินทุนสำหรับใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็น

การจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำในโครงการชลประทานในอดีต มักดำเนินการโดยกรมชลประทาน จะเรียกประชุมผู้ใช้น้ำทั้งหมดแล้วชี้แจงเรื่องการจัดตั้งกลุ่ม และให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับน้ำชลประทานลงชื่อสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ ซึ่งจากการสำรวจพบว่ากลุ่มผู้ใช้น้ำที่จัดตั้งไว้เดิมในโครงการชลประทานส่วนใหญ่ ขาดการมีส่วนร่วมและไม่มีการดำเนินกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม จะมีเพียงแต่การประชุมเพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับแผนการเพาะปลูกก่อนฤดูการส่งน้ำเท่านั้น

กลุ่มผู้ใช้น้ำจึงควรทำการฟื้นฟูหรือจัดตั้งใหม่ โดยความยินยอมพร้อมใจและความเข้าใจของผู้ใช้น้ำ โดยแกนนำในการดำเนินการควรเป็นเกษตรกรผู้นำ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการสนับสนุนด้านเทคนิคจากกรมชลประทานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้กลุ่มผู้ใช้น้ำควรมีกิจกรรมหลายด้านทั้งการวางแผน การส่งน้ำ และการบำรุงรักษา ตลอดจนอาจมีการขยายกิจกรรมเกี่ยวกับการเกษตรด้านอื่นๆ เช่น การจัดหาปัจจัยการผลิต เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลให้กลุ่มผู้ใช้น้ำมีความเข้มแข็งและสามารถร่วมกันดูแลให้ระบบชลประทาน ตลอดจนอาคารชลประทาน ไม่เกิดความเสียหายจากการใช้งานและมีสภาพที่สามารถควบคุมการส่งน้ำได้ตลอดเวลา

4.7.1 สมาชิกผู้ใช้น้ำ

- 1) ต้องให้การยอมรับหัวหน้าคูและคณะกรรมการ
- 2) ต้องมีวินัย ปฏิบัติตามกฎระเบียบขององค์กร
- 3) ต้องมีความสามัคคีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน

4.7.2 คณะกรรมการและหัวหน้าคู

- 1) ต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต มุ่งมั่นในการพัฒนา

2) เป็นผู้นำในการขับเคลื่อนให้เกิดกิจกรรมตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ขององค์กรและสมาชิก

4.7.3 กิจกรรม

องค์กรที่มีกิจกรรมตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ขององค์กรและสมาชิก จะเป็นองค์กรที่มีชีวิต สมาชิกจะเห็นคุณค่าขององค์กร

ช่วงเวลาที่เหมาะสมที่สุดในการทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรม มีความแตกต่างกัน ดังนั้นคณะกรรมการบริหารขององค์กรนั้นๆจึงต้องจัดทำปฏิทินแผนดำเนินงานกิจกรรมประจำปี

ปฏิทินการดำเนินงานกิจกรรมกลุ่ม จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อคณะกรรมการขององค์กร ผู้นำชลประทานมีการประชุมร่วมกันจัดทำเป็นแผนการทำงานขึ้น

4.7.4 การจัดทำกฎระเบียบ กติกา

องค์กรใดๆก็ตามจะพัฒนาได้ยั่งยืน สมาชิกในองค์กรนั้นๆ ต้องมีวินัย กฎ-กติกา ขององค์กรผู้นำประกอบด้วย

1. ธรรมเนียมขององค์กร
2. กติกาการใช้น้ำและบำรุงรักษา
3. หลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงิน

กฎระเบียบ กติกา จะมีความศักดิ์สิทธิ์ ต้องมีองค์ประกอบดังนี้

1. เกิดจากสมาชิกมีส่วนร่วมกันร่าง และลงมติร่วมกัน
2. ต้องบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร มีวิธีปฏิบัติอย่างชัดเจน
3. ต้องนำมาใช้ให้มีผลในทางปฏิบัติและเสมอภาค

ขั้นตอนการจัดทำกฎระเบียบ

ขั้นตอนที่ 1 ประธานองค์กรผู้นำชลประทาน เสิมคณะกรรมการและผู้ที่เกี่ยวข้อง ประชุมร่วมกันเพื่อร่างกฎระเบียบ

ขั้นตอนที่ 2 จัดประชุมใหญ่ให้สมาชิกผู้นำและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องประชุมร่วมกันเพื่อให้สมาชิกผู้นำพิจารณาลงนาม

ขั้นตอนที่ 3 เลขานุการคณะกรรมการจัดทำบันทึกการประชุม และจัดทำเอกสาร
กฎระเบียบ

ขั้นตอนที่ 4 แจกให้สมาชิกผู้นำทราบทั่วกัน โดยลงลายมือชื่อรับทราบ

ผู้สนใจเกี่ยวกับรายละเอียดและวิธีการมีส่วนร่วมของเกษตรกร และองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น ในด้านการส่งน้ำและบำรุงรักษาของโครงการชลประทาน สามารถค้นคว้า
จากหนังสือการบริหารจัดการชลประทานโดยเกษตรกรมีส่วนร่วม ด้านการส่งน้ำและบำรุงรักษา

การบริหารจัดการชลประทานสำหรับโครงการขนาดกลางและใหญ่